

LIITE 1.

Ote SLL:n Pohjois-Karjalan piirin maakuntakaavaluonnoksen lausunnon liitteestä 1. Arvio GTK:n selvityksessä esitettyjen turvetuotantoalueiden sopivuudesta maakuntakaavan 2040 1 vaihemaakuntakaavan kohteiksi. Otteessa on kuvattu UPM-Metsän mailla sijaitsevat kohteet.

Kohde 25. Petronrimpi

Petronrimmen vedet laskevat Kontiojoen kautta Iso-Nokottiin, mistä edelleen Pihlajajoen ja Joutenjoen kautta Poikellukseen ja siitä Ylä- ja Ala-Paasilampien sekä Aittojärven kautta Jänisjokeen. Edellä mainitut vesialueet on luokiteltu ekologiselta tilaltaan hyväksi.

Piirillä ei ole tiedossa Petronrimmen (276 ha) rajausta, mutta luonnontilaisuusluokan (2) perusteella alueella on luonnontilaisia osia. Karttatarkastelun perusteella alueella on laaja, yli 50 hehtaarin kokoinen luonnontilainen osa, jonka luonnonarvoista ei ole tietoja. Alueen luonnontilaisen ja ojitetun suoalueen rajalla virtaa Kasinpuro, joka voi karttatarkastelun perusteella olla luonnontilaisen kaltainen purovesistö, vaikka sen itäpuolisen suoalueen ojat näyttävät kaivetun purouomaan saakka. Vesilain mukaan luonnontilaisten purouomien vaarantaminen on kielletty. Piirin näkemyksen mukaan hanke voisi mahdollisesti vaarantaa puron luonnontilaisuuden, jolloin hankkeelle pitäisi hakea vesilain 3 luvun 2 §:n kohdan 8 mukainen lupa. Tämän perusteella piirin näkemyksen mukaan alueelle suunniteltu turvetuotantoalue ei sovi vaihekaavan sijoituspaikaksi.

Suomen ympäristökeskuksen valtakunnallisessa suolaikkuanalyysissa (Salminen) kartoitettiin ilmakuvatarkasteluna maamme kaikkien soiden yli 20 ha:n kokoiset luonnontilaiset suolaikut. Petronrimpi oli mukana tarkastelussa ja se arvioitiin jokseenkin merkittäväksi suolaikuksi.

Petronrimmellä muutaman vuoden takaisella maastokäynnillä on havaittu mm. valtakunnallisesti vaarantuneeksi luokiteltava sinisuohaukka ja alueellisesti uhanalainen liro. Lisäksi suon SW-kulmassa on kalasääsken pesä. Korkeimman oikeuden vuosikirjapäätöksen (KHO:2015:3) mukaan hallinto-oikeus totesi päätöksensä perusteluissa, että suositusten mukaan kalasääsken pesäpuun ja turvetuotantoalueen väliin on jätettävä vähintään 500 metrin levyinen suojakaista. Kyseisessä tapauksessa lähes koko hankealue olisi tätä lähempänä pesäpuuta, minkä vuoksi luvan myöntämiselle oli luonnonsuojelulaista johtuva este. Piirin käsityksen mukaan Petronrimmen avosuo-osan reunalle sijoittuvan pesäpuun ja mahdollisen tuotantoalueen välinen suojavyöhyke pitäisi olla jopa reilusti leveämpi vähimmäisrajaksi esitetty 500 metriä. Piirin näkemyksen mukaan, vaikka Petronrimmen luonnonarvoja ei ole selvitetty, niin pelkästään suunnitellun turvealueen lähistöllä sijaitsevan kalasääsken pesäpaikan vuoksi alue ei sovi vaihekaavan turvevaraukseksi.

Piirin näkemyksen mukaan turvetuotannon sijasta suolaikkuanalyysin mukaisesti suon luonnontilaisen osan itäpuoliset metsätalouskäytön kannalta epäonnistuneet ojitukset tulisi ennallistaa ja kehittää Petronrimmestä suo- ja pienvesiluonnon kannalta ekologisesti merkittävä kokonaisuus.

Päätelmä: *vaihekaavaan ennallistamisvaraus lisämerkinnällä suo- ja vesiluonnon monimuotoisuuden kehittäminen sekä ilmastomuutoksen torjunta*

Lisäys kohdekuvaukseen: Kalasääskirengastaja Ari Lyytikäisen ottama kuva kalasääsken pesästä Petronrimmen luonnontilaisella rämeellä kesällä 2021. Alueella on tämän pesän lisäksi kaksi muuta sääksen vaihtopesää. Laji on pesinyt alueella noin kymmenen vuoden ajan.

Kohde 28. Sikosuo

GTK:n selvityksen mukaan Sikosuon vedet laskevat Viesimönjoen kautta Jänisjokeen. Sikosuon alapuolisiin vesialueisiin kohdistuvan kuormituksen osalta selvityksessä on viitattu vain aiemman vaihekaavan vesistövaikutus selvitykseen, eikä sitä ole päivitetty. Selvityksessä todetaan myös, että Sikosuon luoteispuolella sijaitseva pohjavesialue (Viesimonkangas) on huomioitava mahdollista turvetuotantoa rajoittavana tekijänä. Sikosuon vedet laskevat suon itäpuolella virtaavaan Viesimonjokeen, pois päin pohjavesialueesta. Mutta suon kuivatus voi kuitenkin vaikuttaa pohjaveden pintaan alentavasti.

Vaihekaavan vesistövaikutusten arvioinnissa Viesimojoki on vedenlaatutietojen ja asiantuntija-arvion mukaan luokiteltu hyväksi. Joesta ei ole kovin kattavasti tietoja, varsinkaan eliöstön osalta. Jänisjoen alajuoksu on tyypiltään suuri turvemaiden joki ja se on luokiteltu ekologiselta tilaltaan hyväksi. Lisäksi vaikutusarvioon on lisätty turvevaraukseen esitetyn laajennuksen mukainen tilanne alapuolisten vesistöjen kannalta. Sen mukaan varausaluetta on suurennettu huomattavasti ja se ulottuu lähemmäksi

Viesimonjokea, lyhimmillään hieman yli 100 metrin päähän joesta. Tuotantoalueen suurentaminen saattaa aiheuttaa riskin joen tilalle. Mm. mahdolliset nopeat veden laadun vaihtelut, pH ja rautapitoisuus, saattavat aiheuttaa vahinkoa joen eliöstölle. Viesimonjokeen laskee myös osa Valkeasuon tuotantoalueen käsitellyistä vesistä.

Tuoreimmassa pintavesien ekologisessa tilaluokituksessa vuodelta 2019 Viesimonjoen ekologinen tila on arvioitu hyväksi. Fysikaalis-kemiallisilta muuttujiltaan joen ekologinen tila on jopa erinomainen. **Viesimonjoki on kalataloudellisesti merkittävä kohde, ja siellä elää luontaisesti lisääntyvä harjuskanta (VU)**, joka on elinympäristönsä suhteen melko vaatelas. Vastaanottava vesistö on siis herkkä, joka tulee huomioida kaikissa valuma-alueelle kohdistuvissa vesitaloushankkeissa. Sikosuo sijaitsee Viesimojoen välittömässä läheisyydessä, joten piirin mielestä mahdolliselta turpeenottoalueelta lähtevä kiintoaines ja pölylaskeuma voivat liettää harjuksen kutualueita ja näin heikentää joen harjuskantaa.

Viesimojoen valuma-alueella on mustaliusketta, joka ilmenee joidenkin lampien alhaisena pH-lukuna. Mikäli alueella on tarkoitus tehdä kuivatustoimenpiteitä, tulee varmistua, ettei alueella ole mustaliusketta. Alueella ei saa tehdä toimenpiteitä, joiden seurauksena mahdollinen mustaliuske pääsee hapettumaan. Piirin käsityksen mustaliuskeen mahdollinen esiintyminen Sikosuon suunnitellulla turvetuotantoalueella voi olla merkittävä uhka Viesimojoen veden laadulle ja kalastolle, erityisesti joen harjuskannalle. Haitat voivat koskea myös Viesimonkankaan pohjavesialuetta.

Vaihekaavan maastokatselmuksen perusteella Sikosuolla ei esiinny maakunnallisia suojeluarvoja. Suon vesitalous ei ole enää luonnontilainen ja alue on metsätalouskäytössä. Karttatarkastelun perusteella suon keskiosissa ojitus vaikuttaa kuitenkin epäonnistuneelta metsätalouden kannalta, joten tämän alueen ennallistaminen palauttaisi Sikosuon luonnon monimuotoisuutta.

Piirin mielestä hankkeen aiheuttamat haitat Viesimojoelle, erityisesti joen harjuskannalle sekä mahdollisesti myös Viesimonjoen pohjavesialueella voivat olla niin merkittävät, että Sikosuota ei tule varata vaihekaavan turvevaraukseksi. Sikosuon uuden turpeenottoalueen avaaminen on myös ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta kestävämpiä varsinkin, kun suon lähistöllä, Tohmajärven Valkeasuon alueella on vielä turpeenotto käynnissä usealla loholla (mm. Holmansuo ja Varpulammensuo).

Päätelmä: *Vaihekaavaan ennallistamisvaraus lisämerkinnällä ei vesi- ja suoluonnon monimuotoisuuden edistäminen sekä ilmastonmuutoksen torjunta.*

Kohde 31. Tuhtaansuo (Mustanmetsänsuo)

GTK:n selvityksen mukaan Mustanmetsänsuo sijaitsee kahdella valuma-alueella. Suon itäosan vedet laskevat suo-ojia pitkin Suuri-Onkamon Hasonselkään. Länsiosan vedet laskevat suo-ojia pitkin Piimäjokeen ja siitä edelleen Pyhäselkään. Sekä Suuri-Onkamon että Piimäjoen ekologinen tila on luokiteltu tyydyttäväksi Pohjois-Karjalan vesienhoidon toimenpideohjelmassa 2022-2027.

Selvityksessä Mustanmetsänsuon luonnontilaisuusluokaksi ilmoitetaan 0. Karttatarkastelun perusteella suon ojitus vaikuttaa metsätalouskäytön kannalta onnistuneelta ja suoluonnon monimuotoisuuden kannalta alueen merkitys lienee selvästi heikentynyt.

Onkamojärvien alueen kyläyhdistykset ja järvien suojelua edistävä Pro-Onkamojärvi ry ovat tehneet Pieni- ja Suuri-Onkamojärven alueella jo vuodesta 2009 lähtien merkittäviä kunnostustöitä Onkamojärvien valuma-alueella. Onkamojärvien vesiensuojelun edistämistavoitteiden perusteella ELY-keskus on ollut kunnostushankkeiden päärahoittaja.

Hankkeissa on molempien Onkamojärvien valuma-alueilla on toteutettu mittava määrä vesiensuojelukosteikoita, pintavalutuskenttiä, laskeutusaltaita, soiden ennallistuksia, uomien kunnostustöitä (pohjapatoja ym.) ja luontokohteiden kunnostuksia. Lisäksi järvien alueella on tehty mm. vesikasvillisuuden niittoa ja hoitokalastusta. Kunnostustyöt tulevat jatkumaan myös tulevina vuosina.

Mustametsäsuon turvehankkeessa Suuri-Onkamoon suunniteltujen laskuojien alueelle pääosin Sammalikonsuolle on hankkeessa tehty vuonna 2017 kunnostussuunnitelma. Suunnitelma ulottuu osin myös Mustametsänsuolle. Suunnitelma on toteutettu kokonaisuudessaan, alueelle on perustettu kaksi kosteikkoa, suurennettu vanhoja laskeutusaltaita ja tehty ojien eroosiosuojauksia. Toinen rakennetuista kosteikoista on Mustametsänsuolta Suuri-Onkamojärveen laskevan pääojan varressa.

Piirin arvion mukaan Suuri-Onkamon ja Piimäjoen tyydyttävän ekologisen tilan ja Onkamojärvillä tehtyjen mittavien vesiensuojelun kunnostustöiden ja niiden jatkohankkeiden takia Mustametsänsuo ei sovi turvetuotantoalueeksi, eikä vaihekaavan turvevaraukseksi. Piirin mielestä on myös ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta täysin kestäväntöntä, että Mustametsäsuolle avattaisiin uusi turvekenttä aktiivihiihlaitoksen tarpeisiin, vaikka viereisellä Tuhtaansuon alueella on tällä hetkellä vielä käynnissä turpeenottoa.

Päätelmä: *Vaihekaavaan ennallistamis- ja metsätalousvaraus merkinnällä ennallistamisen tavoitteena vesiensuojelun edistäminen ja ilmastonmuutoksen torjunta.*